

завжди залишають сліди в фінансовій та операційній звітності, в реєстрах доступу до матеріальних цінностей та технічних засобів, у документообігу, який забезпечує розподіл повноважень, ресурсів, винагород тощо обліково-аналітичне забезпечення є важливою складовою антикорупційного комплаєнсу суб'єктів господарювання.

Таким чином, здійснення антикорупційного комплаєнсу та втілення в діяльності суб'єктів господарювання механізмів для запобігання та протидії корупції на засадах прозорості системи обліково-аналітичного забезпечення можуть стати запорукою для подальшого розвитку співпраці із іноземним бізнесом та виходу на нові у тому числі міжнародні ринки.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Момот Т. В., д-р екон. наук, професор, Пащенко Д. О., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Інтелектуальний капітал є одним із важливіших видів ресурсів підприємств, який дозволяє їм ефективно функціонувати. На рівні підприємства інтелектуальний капітал трансформується у нематеріальні активи і є специфічним видом його основного капіталу, облікові операції з яким необхідно належним чином організувати та контролювати.

Зважаючи на те, що у системі управління нематеріальними активами підприємства задіяні різні його підрозділи, то для належної організації облікового процесу діяльність цих структурних одиниць необхідно відповідним чином регулювати та координувати. З цією метою на підприємстві необхідно:

- утворити експертну комісію підприємства з питань управління нематеріальними активами та визначити її функції. До цих функцій можуть належати: розгляд документації та прийняття рішення щодо зарахування на баланс до складу нематеріальних активів придбаних або створених об'єктів; обґрунтування рішення щодо термінів їх використання та методу амортизації; надання пропозицій стосовно доцільності переоцінювання, ліквідації чи продажу, інвентаризації нематеріальних активів і ін.;

- забезпечити достовірне формування первісної вартості нематеріальних активів на рахунку 15 «Капітальні інвестиції». З цією метою до субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» необхідно, насамперед, розробити детальну класифікацію та кодування статей аналітичного обліку капітальних інвестицій на придбання та самостійне створення нематеріальних активів і передбачити чіткий порядок відкриття аналітичних рахунків для нагромадження інвестиційних витрат, як складових первісної вартості об'єктів нематеріальних активів;

- встановити порядок зарахування на баланс нематеріальних активів. У цьому контексті необхідно передбачити порядок використання типових форм

первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів [1], розробити і затвердити додаткові форми документів, що слугуватимуть підставою для зарахування на баланс нематеріальних активів та встановити порядок їх заповнення;

- визначити форми облікових реєстрів та порядок присвоєння реєстраційних (інвентарних) номерів обліковим об'єктам нематеріальних активів. З цією метою доцільно передбачити використання спеціальних описів інвентарних (реєстраційних) карток та описів реєстраційних (інвентарних) номерів нематеріальних активів; – розробити, затвердити та використовувати на підприємстві форми первинних документів для оформлення результатів нарахування амортизації, дооцінювання, знижки та інших операцій з нематеріальними активами, для яких не передбачені типові форми документів;

- обрати форму обліку (журнальну, комп'ютерну тощо), передбачивши облікові реєстри для системного аналітичного та синтетичного обліку нематеріальних активів і забезпечення формування звітної та аналітичної інформації для внутрішніх і зовнішніх користувачів;

- призначити відповідальних за використання та забезпечити надійне зберігання документації на право використання нематеріальних активів, зокрема патентів, ліцензійних договорів, ліцензій, креслень, комп'ютерних програм і ін.;

- визначити форми облікових реєстрів (описів) та порядок здійснення оперативного обліку і контролю використання нематеріальних активів у підрозділах підприємствах;

- забезпечити систематичне проведення та відображення в обліку результатів інвентаризацій нематеріальних активів. Для цього необхідно розробити відповідні методики щодо порядку проведення та оформлення інвентаризаційних документів, призначати робочі інвентаризаційні комісії та забезпечити їх роботу, своєчасно розглядати результати інвентаризації тощо;

- у випадках виникнення у підприємства зобов'язань щодо сплати роялті юридичним особам або громадянам, необхідно передбачити критерії (показники, формули тощо), порядок їх нарахування, документального оформлення, обліку витрат, терміни оплати, оподаткування, контролю платежів тощо. Аналогічно, за наявності умов отримання доходів у вигляді роялті, слід передбачити порядок взаємодії із ліцензіатом, аналітичного та синтетичного обліку і контролю отримання коштів.

Таким чином, належна організація бухгалтерського обліку операцій з нематеріальними активами є важливою передумовою забезпечення дієвого контролю ефективного використання підприємством власних фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 22.11.2004 р. № 732.